

France Žužek:

Volk!

Ded je sedel na klopici pod košato lipo, vlekel iz vivčka ter gledal za sivimi oblaki dima. Okrog njega so se igrali kratkohlači vnuki in kuštraste vnukinje.

»Ti volk, ti!« je zamahnil ded po krivorepem petelinu, ki se je bil pognal do Tončkovih usten in mu odščipnil precejšen kos koruznega kruha, da je kar goltal in se skoro davil nad njim.

»Kakšen pa je volk?« je vprašala Francika, pa se naslonila na dedovo koleno in mu zvedavo zrla v njegove drobne, s košatimi obrvmi zarastle oči.

»Velik,« je odgovoril ded.

»Večji ko sosedov Sultan?«

»Večji, večji!«

»Pa ni tako hud.«

»Hud, hud! Hujši ko devet Sultanov!«

»Oh, — no!« se je prestrašila Francika.

»Pa ste ga že videli, ded?« je vprašal Tonček, ki je doslej le od strani poslušal pogovor in klestil kos kruha.

»O, pa še kakšnega, kakšnega! Kar groza me je bilo, in mraz me je izpreletaval!«

Tonček, Francika in drugi vnuki ter vnukinje so posedli okrog deda. On je pa iztrkal pepel iz pipe, jo natlačil iznova iz rumenega, z rdečim trakom obrobljenega mehurja, prasn timerazpraskal parkrat žveplenko ob irhaste hlače, prižgal, pomrdnil malo z ustnicami, pljunil in začel počasi:

»Tak-le sem bil kot naš Tonček. Za spoznanje večji, pa malo bolj priden. Tako nagajiv in navihan nisem bil kot Tonček. Vsak dan sem gonil živino na pašo. V Ropočavnice sem jo gonil dopoldne in popoldne. Čadi sem obesil zyonec na vrat, pa sem jo pognal po ulicah. Druge so šle pa za njo. No, nekega dne priženem na pašo kakor ponavadi. Ogle dal sem si še kosje gnezdo v smrečju, kjer je bilo četvero mladičev še v mišji dlakici. Splezal sem na gaber, kjer je čepelo dvoje mladih, krofastih grlic; nabral sem še rdečih jagod, in ko sem imel vsega dovolj, sem okobalil debelo hrastovo vejo, se nagnil na desno in levo, — pa je šlo: Holadijé-juhu, holadije-juhu! — da mi je koj klobuk odletel in obvisel na leskovem grmu. Tako se še nihče v svojem življenju ni gugal kot jaz tistega dne na hrastovi veji. To je šlo, da je bilo kar veselje! Tudi pet klafter daleč bi bil odletel, če bi se bil spustil. Pa lep, jase n, kot ribje oko čist dan vam je bil. Polna je bila trata pisanih metuljev, marogastih čmrljev in žužkov, da je kar šumelo in bobnelo po planjavi. V gošči pa vam je žvižgal kos kakor da je ni žalosti v njegovem drobnem srcu. — Ej lepo je, lepo zunaj na travnikih, kjer človek pozabi svoje križe in težave in občuduje le lepoto vesoljnega stvarstva!

No, včasih sem malo pogledal, kaj dela živina. Vse se je lepo paslo po ravnini. Le liska jo je bila pririnila v gosto zarastlo dolino pod mano. Jedla je najrajši senčno travo naša liska. — Ko sem videl, da je vse v redu, sem se pa pognal spet, da je šlo na življenje in smrt: Holadije-juhu-ujuhu!

Kar začujem: Prask, prask, prask — po goščavi. Živina postane in striže z ušesi. Gledam, gledam, strah me je, kurja polt me oblije in — hops! — skoči volk na lisko v dolini. Kar okamenel sem, niti dihnil nisem več. Kaj, če me volk zagleda? Volk se zaganja v kravo, liska mu pa obrača roge. Pa, kako je premetena požrešnost volčja! Mari mislite, da jo je naskakoval spredaj? I-ja-a! Samo od strani in od zad. Vsa je bila žival že razpraskana, tako jo je obdeloval z ostrimi kremplji. Kar kri je lila od nje. Tedaj pa začne renčati in mukati, kolikor ji je dopuščala sapa. Živina na travniku začne sopsti, letati sem ter tja, naš veliki vol Sivec pa dvigne rep, zapuhti, pa jo ubriše naravnost v dolino, pa se zapodi v volka, da pokaže kar vse štiri. Nato jo pa ubere, Sivec pa za njim! Kar kadilo se je, in grude sta prevračala.»

Med pripovedovanjem je dedu ugasnila pipa. Odkušljaj se je, pljunil, si jo spet prižgal in se pripravil.

»Kaj je bilo pa potem, potem?« ga je vpraševala deca vsehprek.

»Potrpite, otroci! — Skočil sem s hrasta, dal klobuk na glavo in tekkel, kar so me nesle noge — proti domu. Komaj sem povedal, kaj se je zgodilo. Zbrali so se možje, se oborožili s cepci, sekirami. Rajni Kose — Bog mu daj dobro! — je vzel tisto svojo lovsko puško; Bartel, ki je služil njega dni cesarja, — pri dragoncih je bil — svojo bridko sabljo — pa so šli nad volka. Iskali so, pa iskali en dan, dva, tri dni. Vse zastonj! Ne duha, ne sluha ni bilo o volku, ne o volu. Že vsi smo mislili, da smo ob Sivčka. Mati so vedno hodili objokanih oči okoli. Kar ti ga najdejo enkrat četrti dan prav tam na vrhu v Vidmarjevem gozdu. Ob bukev je tiščal volka, pa ga ni hotel nič izpustiti.«

»Kar nič?« se je začudila veselo iznenadena deca.

»Nič, kar tiščal ga je, čeprav je bila mrcina že zdavnaj mrtva. Še proč ga niso mogli spraviti, proč! Ko je hotel odnehati z rožmi, pa se je volk pomaknil po bukvi níz doli — seveda, ko je bil mrtev! Vol ga je pa le še bolj pritiskal, ker je mislil, da je še živ in da še miga. S silo so vola odstranili. Ko je pa videl, da je volk mrtev in da se več ne gane, je šel pa rad domov. Kako tudi ne, saj je bil lačen, da se je kar videlo vanj. Kako smo ga potem radi imeli, tistega Sivčka! Kaj si mislite? Tako zvesta in močna žival! Tri dni je tiščal mrcino ob bukev, ne da bi jedel ali pil!«

»Zakaj ga je pa tiščal tri dni?« je vprašal Tonček. »Jaz bi ga bil pa izpustil koj, ko bi bil videl, da je mrtev.«

»Seveda ti, ki imaš pamet! Žival je pa nima. Ko bi bil imel vol pamet, bi bil volka izpustil; tako ga je pa tiščal kar tri dni. Žival nima pameti, človek jo pa ima. Zato pa strahuje najhujše zverine. Pamet,

to je najvišji dar božji; s to je Bog povzdignil človeka nad vse stvarstvo. Treba je samo, da jo človek tudi prav rabi. Sicer bi bilo zanj bolje, da bi je ne imel. Pamet in razum nam je Bog dal, da spoznavamo njegove dobrote in veličino, pa da ločimo dobro od slabega. Da potem delamo dobro, slabo pa opuščamo in da tako dosežemo večno zveličanje v nebesih. Gorje pa onim, ki se obrnejo od svojega Stvarnika! Pogubljeni bodo in vrženi v večni ogenj! Zato pa bodite, otročki moji, pošteni in pridni, in Bog vas ne bo nikoli pozabil. Tudi v najhujši sili ne!»

Hitro so minevale ure ob dedovem vznožju. Ej, ko bi mogel človek danes še zapisati vse, kar nam je povedal!

L. Koželj:

Zajec in polž.

(Basen.)

Lovski psi so izsledili zajca, ko je počival ob hrastovem štoru. Spodili so ga. Begali so za njim tako, da so ubogemu dolgoušcu že pojemale moči. Kar mu šine rešilna misel v glavo. Domisli se, da psi navkreber niso tako urni kakor v ravnini. Zato jo brž zavije po hribu navzgor.

Psi jo uberó za njim, a kmalu začno pešati. Slednjič zaostanejo daleč za njim.

Ves upehan se zlekne zajček ob skali in zadremlje. Ko se prebudi, zagleda poleg sebe polža, ki je nesel na hrbtu svojo hišico.

Brž se ga loti in mu očita počasnost, češ: »Mene gej, reva počasna, kako sem gibčen in uren. Cela množica psov je drvela za menoj, pa sem jim ušel!«

»Res si silno uren in skočen. A če hočeš, se takoj pomerim s teboj. Poizkusiva, kdo od naju pride preje s hriba v dolino.«

Zajec zadovoljen privoli in reče: »Pa poizkusiva.«

Brž steče zajec po zelo strmem griču navzdol. Ali nič kaj uren ni bil pri tem. Nagajale so mu zadnje noge. Kar nič se ni mogel pognati, ker bi se bil sicer prekucnil čez glavo.

Polž je pa zrl s hriba za zajcem, ki je bil tako neroden. Potegnil se je v svojo hišico in se pognal po rebri navzdol. Brž je bil v dolini.

Šele čez dolgo jo primaha tudi zajec. Meneč, da je prišel on prvi, se postavi na zadnje noge in prezirljivo gleda po hribu, kdaj bo priromal polž.

Kar se oglasi polž že za njegovim hrbtom: »Ali zdaj šele, striček? Precej dolgo te že pričakujem tu-le.«

Zajec se začudi, osramočen stisne rep in izgine v hosti.

